

ZARKOMET

Demokratska smola.

Cikaška ječa, katero so obču- dovali evharistični romarji — kakor tudi čikaške klančine — je zopet brez ječarja. Ta kraj ve- selja, zabave in polnočnih orgij je zadnje čase velika izkušnja- va. Gospodje, ki tam gostujejo in plačujejo za pijačo in druge užitke, so že jezni. Prideš tja z najlepšim načrtom, plačal, do- biš, pa izveš, da je gospod ječar odpovedal službo in odšel na po- šitnice v ječo. Kdo bi ne bil sr- di? Jezno je tudi občinstvo. Ali ni več človeka pod čikaškim solincem, ki bi bil zmogel za je- čarja, ne da bi padel v ječo?

Do zdaj so se vrstili v ječar- ski službi sami Irči, Nemci in po- tomci mayflowerških romarjev. Mr. Palandech mora poskrbeti, da pridemo enkrat tudi Jugoslo- vani na vrsto. Da znamo obešati, smo že pokazali (vred nekaj leti je neki rojak pomagal pri obe- šanju zamorca v čikaški okrajni ječi, kar še danes rad pove, ka- dar pride v veselo družbo), za- kaj bi ne znali tudi zapirati in kolektati bukšič?

Svoji k svojim.

"Sestra" Aimee, uboga "per- sekutirana" služabnica božja v Los Angelesu, je izrekla svoje globoke simpatije z mehiškimi padreti in nunami — in odleglo ji je pri zvestem arcu.

Opasovanje po Westu.

V Leadvillu — to je tam na zapadu Unije — je dosti sulfata. To je neke vrste zmes, ki vse- buje največje zveplje. Sulfat je rmen. Barva sulfata je rmena.

Sulfat ima rmeno barvo. Sulfat je sulfat. Sulfat ni zlato, če- prav je rmeno kakor zlato. Luna, se tudi iz Leadvilla dobro vidi, kadar je jasna noč, je okrogla, ima obliko krogle, toda luna je luna, ni hlebec sira, ki je tudi okrogel. V Leadvillu so tudi bo- roveci, ki imajo igle in so igloveci. Tam je še marsi kaj drugega, ki je in ima.....

Demonstracije "voditeljev."

V Mehikem mestu je v nede- ljo demonstriralo čez stotisoč delavskih voditeljev. Kdor v Mehiki demonstrira proti kleri- kalcem, je voditelj. Vsi delavci so klerikanci — samo voditelji so brezverci. To je mogoče samo v Mehiki, tisti Mehiki, ki je na franciškanski "mapi."

Pertinentna vprašanja.

Zakaj general Andrews, po- glavar ameriške prohibicije, ne obišče Sahare?

Udarec je bil slab.

Ne, nemški republikli še ne bo odklenalo. Referendum glede odpravnosti za konfiscirana po- sestva bivših vladarjev je izpa- del drugače, kot so si želeli mo- narhisti. Petnajst milijonov državljanih je glasovalo proti odpravnosti — in to že nekaj šteje tudi za trdoglave monar- histe.

Naprednjaki na jeziku.

Čenjeni Zarkomet! V Mil- waukeju imamo "naprednja- ke," ki mislijo, da so napred- njaki zato, ker premorejo malo več kot druga povprečna para. Silno so "napredni," kadar go- vorijo. Kadar pa pride kak ško- lov žegen, takrat pa grede "go- spodu" kar pod rep. — Napo- moč.

K. T. B.

Češki fašisti zagovarjajo Gajdo. Dunaj, 2. avg. — Afera ge- nerala Gajde, ki je bil odstavljen kot šef generalnega štaba čehoslovaške armade, postaja kritič- na in grozi razdeliti češke poli- tične stranke v dva tabora. Gaj- da je izgubil vse časti na obtož- bo generala Focha, da je leta 1919 prodal tajne načrte fran- cosske armade ruskim boljševikom. Češki fašisti, ki so obtoževali Gajdo, izjavljajo, da je obtožba brez podlage in sklicujejo njemu v prilog protestne shode, katere pa je vlada prepovedala.

Poslušajte se kampanje za go- vo člane in pridržite si kope nagrad!

Vesti iz Jugoslavije

MODA POVZROČENA PO PO-
PLAVAH — 2 MILIJARDI.

Je vedno katastrofalna situacija v Vojvodini in nove vremenske ne-
zgođe na jugu države.

Belgrad, 16. julija. — Škoda v cel državi radi poplave še ni uradno določena, ceni se pa, da ni manjša, kakor dve milijardi dinarjev. Predsednik vlade Uzu- nović je izjavil, da nima nobenih dobrih vesti o stanju poplave. Položaj pri Apatinu je slab, rav- notok pri Novem Sadu. Uzu- nović še ne ve za točno številko škoda, smatra pa, da je ogrom- na. Po poročilih voda še vedno narašča in alder Dunav in Sava. Danes je voda porušila nasip pri Josimpu pri Novem Sadu. Po- plavljenih je vnovič 2000 oralov najboljše zemlje.

Stanje nasipov pri Matiju, kjer se nahajajo rezervari Bel- grajskega vodovoda, je zelo o- groženo, posebno pri Belih Vo- dah, kjer so opazili ogromne razpoke. Tudi pri Čukarici grozi voda, vseh česar je bel- grajski vodovod v nevarnosti. Vlada je dobila poročilo, da je Dunav pri Apatinu na dveh kra- jih podl nasipe. Škoda je o- gromna, delajo pa se vsi mogo- či napori, da se voda zadrži. Na- sipi so na vseh frontah popusti- li, tako da je položaj pri Apati- nu popolnoma brezupen. Vendar pa so popoldanske poročila ne- koliko bolj optimistična. Dunav je pri Pasavi upadel, pri Apatinu pa je narasel za 3 cm, pri Novem Sadu za 2 cm, pri Zemunu za 5 cm, pri Dunaju znaša naraščaj vode 30 cm, pri Bratislavi 26 cm. Komornu 7 cm, pri Belem Man- stiru pa je voda padla za 18 cm. Tudi Sava pada v gornjem toku, narasla pa je pri Slaku. Vodov- je Tise pada. Tudi bosanske reke upadajo razen Drine.

Madžarska vlada je odgovo- rila na poziv naše vlade, da bi se njuno utrdili nasipi na ma- džarskem ozemlju severno dr- žavnega posestva Belja. Z ma- džarske strani pa so bili odpo- slani inženirji in delavci. — Na- ša vlada je v zameno prevzela dela na levi obali Dunava, s ka- ve, terimi se je zavarovalo 4000 o- ralov našega ozemlja, madžar- skega pa 60.000 orolov. Jutri od- potujejo v poplavljenе kraje zo- pet ministri Pučelj, Vasa Jova- nović, Dušan Trifunović ter predsednik Narodne skupščine Marko Trifković. Pred njihovim odhodom bodo razpravljali o po- moči za poplavljenе v Bački in Baranji. Novi Sad je v veliki ne- varnosti.

Obupen položaj v poplavljenem ozemlju.

Vedno strašnejše vesti prihajajo iz Vojvodine in Srbije. Do- nava še vedno narašča v vsem toku, razen pri Bratislavi in Ze- munu. V Novem Sadu je istočasno kakor v Zagrebu, v noči dne 11. julija divjala strahovita nevihta, tekem katere se je odtrgal oblak. Vse ceste so bile v vodi. Z neba je lilo tako strašno, da je bilo po mnogih ulicah vode pol metra visoko. Starejše hi- še je policija izpraznila, ker je nevarnost, da se porušijo. V vasi Rakovci se je zrušilo 7 hiš. Med Novim Sadom in Beččinom je vihar odnesel tamkajšnje železniško čuvajnico. Težka ne- sreča je zadela tudi Koprivnico in sosednje vasi, kjer je povod- denj uničila vse poljske prideleke in opustošila mnogo hiš. Pri Osijeku neprestano utrjujejo nasip, ki ne more povsod vzdr- žati pritiska vode. Pri Kravici, Sopju in Popovcu je voda že pre- drila nasip, vendar pa so prepre- čili nadaljno nevarnost. Samo pri Popovcu so porabili 500 vreč peska, da so zamažili vrzel. Pri Sv. Juriju v Slavoniji se je utr- gal oblak ki je strahovito raz- ril državno cesto. V vasi Tyr- davič v Baranji se morajo sta- novalci voziti po svojih sobah s čolni. Voda stoji ponekod do polovice hiš visoko. V Podrav- ju je poplavljen tudi pokopali- šče. Iz njega štrle le gornji deli spomenikov in križev. Pri Ku-

Parlamentarizem odpo-
vedujo?

Skoro v vseh parlamentarnih ali državnih zborih se pojavlja- jo parlamentarno delo ovirajoče krize, ki rezultirajo iz političnih nesoglasij med različnimi raznih strank, včasih pa tudi iz kapric ambicioznih demagoških politi- čarjev in strank. Delavska stranka v današnjih parlamen- tih res nima interesa, da bi podpirala meščanske politične stranke ter jim s tem pomaga- la vladati kapitalistični družbi. Načelo razrednega boja namreč ne dopušča politike, ki bi afir- mirala sakrosanktnost današnje kapitalistične družbe. Zaradite- ga tudi vse delavske stranke, če jih politične razmere ali njih mogočen porast prisilijo k temu, kakor se je to že zgodilo v Avstriji, Belgiji, Angliji, Šved- ski, Nemčiji in drugod, da mo- rajo vodstvu pri državni upravi, z najemerničnejšo ofenzi- vo, pritiskajo, da izvojujejo čim več socialnih reform in politič- nih svobod za delavski razred. Tako politiko bo delale delavske stranke povsod, kjer jih je primoral politični položaj, da se sodelovale v vladah in to za- radi načela, da mora delavski socialistični pokret voditi trajno ofenzivo v tej ali oni obliki proti kapitalistični družbi ter vzga- jati sam sebe v tem boju in v načelih preropenja za novo dr- žavno obliko, za katero proleta- rijati stremi.

Proletariat ima torej svoja načela v političnem boju in na podlagi teh načel priznava tudi demokracijo. Vse drugače je to pri meščan- skih strankah. Meščanske stranke so zadovoljne z današnjim kapitalističnim družabnim re- dom, vendar vidimo, da je v njih- ovih vrstah demokracija samo na jeziku. Parlamentarne krize, ki se pojavljajo v vseh parla- mentih, so temu dokaz, elasti- nam nudi žalostno sliko demo- kracije naše narodne skupščine, ki zbore in zbore, pa ne pri- de nikamor; zakone sprejema zakonodajni odbor, narodna skupščina pa zbore, se zopet od- godi, razpusti, imamo volitve. In zopet se govori v narodni skupščini, dejansko sklepa in de- la pa v vladi, na katero ima ab- solutno vpliv stara buržoazna radikalna stranka kot absolut- ni diktator.

Iz teh pojavov v parlamentar- ni demokraciji pri nas in dru- god sklepajo nekateri, da demo- kracija ni prava oblika gospo- darsko političnega udejstvova- nja. Pravi, da je demokracija odpovedala ter da je treba vpo- staviti na mesto politične parla- mentarne demokracije gospo- darske, oziroma stanovske zbor- nice, kar bi pomenilo prehod iz sedanje politične demokracije v nekako staroveško cehovstvo ali zadržugarstvo, ki bi združevalo svoje niti v državni centrali ali centralnem gospodarskem svetu.

Mi smo nasprotno mnenja, da demokracija ni doživela poloma zaradi sebe, ampak zaradi gni- lobe in politične nezrelosti me- ščanskih strank. Povojna pahiza je še mnogo huje razorala meščanske stranke, kakor delavski pokret. Do- čim se je pojavil v delavskih vr- stah utopični in demagoški ra- dikalizem, se je v meščanskih strankah politično prava anarhična miselnost, ki jo je povzročila deloma povojna poli- tična revolucija, ki je abjela akoro celo Evropo ter ustvarila nove oblike držav in pred vojno še dobro organizirani kapitali- zem ocalila, njegovo organizaci- cijo pa združila na majhne nepo- membne koce. Bistvena razlika pa je vendar med obema poja- vama. Meščanske stranke so za- le v duševno in gospodarsko anarhijo, kar nasprotuje na-

predku, delavski pokret pa je za- jel novega radikalizma, to je, idejno in duševno se je okrepil, kar pomeni toliko, kakor da si je ustvaril novih duševnih rezerv in ideje za svoj napredek.

Parlamentarna kriza ne pome- ni torej prav nič drugega kakor duševno anarhijo in gnolbo meščanskih strank, ki ne razu- mejo položaja in ne poznajo na- log, ki jih imajo v sedanji druž- bi. Tem bolj velja to za stranke v naši državi, ki so v narodni skupščini same med seboj ter v bistvu nimajo nikakršnih na- sprotnikov z drugačnim svetov- nim nazorom v svoji sredi.

Iz vsega tega je jasno, da ni odpovedala demokracija, pač pa je odpovedala sposobnost me- ščanskih političnih strank. Te razmere pa se ne bodo iz- premenile, dokler bo delavstvo brez zanimanja sledilo politič- nim dogodbom. Politična ofenzi- va proletarijata je zaradi tega potrebna in upajmo, da se pri bodočih volitvah v narodno skup- ščino ne bomo dali od nikogar zavesti, da ne bi solidarno sta- stopili proti sedanji reakciji ter tudi dosegli primernega uspeha in dokazali, da parlamentarna de- mokracija ni odrekla, ampak je le elaba izbira narodovih zastop- nikov v parlamentih tisti črv, ki razjeda demokracijo v parla- mentih. Uspeh delavstva pri bo- dočih volitvah bo pomenil o- branbo parlamentarne demo- kracije in bližnjo smrt sedanji neparlamentarni diktaturi.

"Del. Politika".

IZ PRIMORJA

Cerkev v službi pottuljanče- vanja. "Istarako Blic" poro- ča, da je na Reki pet župnik, ki so vse v rokah župnikov, ki ne znajo našega jezika, čeprav je v mestu in okolici na tisoče na- šega ljudstva. V tem smislu se dela dalje po načrtu, ki je izde- lan za celo škofijo. Vološka župnija se razdeli v vološko in opatijsko. V Opatici bo župnik najbrže menih, ki ne zna niti be- sede našega jezika. Domače prebivalstvo ne sprejme hladno- krvno takih prememb, ki se na- povedujejo pod prvim reškim akofom, ki se je rodil sredi na- šega istrskega ljudstva.

Nesreča. Konjedičovo druž- no v Plavah je zadela huda ne- sreča. 21letni sin Zlatko je pa- del na polju tako nesrečno, da si je prebil črepijo in je oble- žel mrtve.

V Soči je padel 52letni Ivan Fermo iz Sv. Lucije, ko je no- sil drva po strmih sočnim bre- gu. Voda je narasla in o Fer- molu ni nobenega sledu. Naj- brže je zasut s peskom.

Dve kovinski krti so odnesli neznan predrež iz grobnice št. 32 na starem pokopališču v Gorici. Kost so razmetali okoli grobnice. Oblast išče zločince.

Arrestacije. Danes ni nič čud- nega, ako pride povsem nepri- čakovano v kako kmečko hišo orožnik ter aretirata tega ali one- ga družinskega člana. Polno lju- di je bilo že odvedenih v zapo- re, ne da bi se vedelo, zakaj. Po- zneje je marsikdo strmel nad vzrokom aretacije, mnogi jih je, ki še danes ne vedo, zakaj so bili pravzaprav ukinjeni, pridržani in potem izpuščeni. V Lani- šču v Istri so orožniki aretirali v Soličevi hiši najprvo mladen- ko Ano, potem so pridržali ma- ter, ko je šla v skrb za hčer vrašat na orožniško postajo, zakaj je aretirana in končno so vrgli v zapor še sina, ko je pri- šel za sestro in materjo k oro- žnikom. Vse tri so ukinili ka- kor kake razbojnice in jih gnali v Buzet. Cela vas strmi in pri- čakuje, kaj bo.

Pershing v Karlovih Varib.

Praga, 2. avg. — Ameriški ge- neral Pershing je danes prišel v toplice v Karlovih Varib, kjer se bo zdravil.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Repokopi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.50 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Ciero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inostranstvo \$5.00.

Naslov za vse, kar ima stik s Nismo:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on application.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v ekipanju n. pr. (July 31, 1926) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Posvetite jo praviloma, da se vam ne ustavi list.

ZAVEDNO MEHIŠKO LJUDSTVO
PODPIRA CALLESA.

Nekateri ameriški dnevniki, ki imajo svoje privatne interese v Mehiki, ki bi se seveda morali reševati po žel- ljah lastnikov teh dnevnikov, pa se ne rešujejo, ker me- hiški predsednik Calles strogo izvajajo ustavo in postave, so napovedovali strašne reči za zadnjo nedeljo! In kaj se je zgodilo?

Te strašne reči so izostale! O kakšni revoluciji ni bilo ne duha ne sluha. Pač pa je korakalo več ko sto ti- soč delavcev, ki so pozdravljali predsednika Callesa, v re- du po mehiških ulicah. Ta pohod organiziranih delavcev je bila zaupnica mehiški administraciji, ki strogo in do- sledno izvajajo mehiško ustavo. Ako pomislimo, da je bilo med korakajočimi delavci 95 odstotkov katoličanov, tedaj se v tej demonstraciji zrcali triumf za mehiško admini- stracijo in poraz za politikujočo rimsko cerkev.

Politikujoča rimska cerkev je pričakovala, da se de- lavei ne bodo udeležili pohoda in da bodo protestirali pro- ti odredbam mehiške administracije, ki so bile izdane strogo v smislu ustave in zakonov.

Mehiško delavstvo je dobro razumelo, da nima Rim v posvetnih zadevah nič ukazovati v Mehiki in nastopilo je v masi, ko je bilo treba pokazati javno, na kateri strani je delavstvo: ali je za mehiško ustavo in postave ali je za rimsko politikujočo cerkev. To kaže, da je mehiško delavstvo sijajno prestalo preizkušnjo in pokazalo, da ni fanatično, ampak da prav dobro razume položaj in zakaj se politikujoča rimska cerkev bojuje.

Standarde z napisi, ki so jih nosili delavci v pohodu, so jasno govorile, kako delavci čutijo in mislijo. Pohod se je izvršil v največjem redu in pred spomenikom Benito Juareza so se ustavili delavski bataljoni in poslušali šte- vilne govornike. Ta vzoren red pri protiklerikalni demon- straciji, kajti pohod ni bil protiverskega značaja, ampak je bil le protiklerikalnega, je pa najjasnejši dokaz, da se je mehiško delavstvo strgalo s klerikalne verige in je pri- čelo misliti brez duševnih jerobov. "Proč s sužnostjo ve- sti" in "Mi nismo sužnji Rima" sta se glasila napisa na standartih, ki sta govorila, da si mehiško delavstvo ne bo dovolilo, da ukazuje Rim, kako naj mehiško delavstvo mi- sli in skrbi za svoje blagostanje na tem svetu.

Ako bi se bile delavske mase v Mehiki dvignile proti Callesu in njegovi administraciji, kar toliko pomeni kot proti ustavi in obstoječim zakonom, tedaj bi klerikalni li- sti pisali, da je bil to prst božji. Zgodilo se je pa narobe in prepričani smo, da klerikalni listi ne bodo pisali, da je bil to ljudski prst proti politikujoči rimski cerkvi, ki hoče za vsako ceno obdržati delavno ljudstvo v srednjeveški duševni temi, da verjame v čudeže, čarovnice, vodomee in druge pravljice in legende, ki nimajo z realnim življe- njem nobenega stika in so v protislovju s pravo vedo in znanostjo. Delavstvo je spoznalo, da je politikujoča rim- ska cerkev največji podpornik kapitalističnega izkorišča- nja delavcev. Se nikdar ni rimska politikujoča cerkev res- no nastopila proti izkoriščanju delavskih mas, ampak tola- žila je delavce, da bodo za svoje muke, trpljenje, revščino in bedo prejeli svoje plačilo onkraj groba. Mi vidimo, kaj Mussolini uganja v Italiji. Podaljšal je delavni čas in znižal delavcem mezd, ampak politikujoča cerkev ni ganila in obsodila Mussolinijevo početje. Okrog trideset let je vladal v Mehiki diktator in krvolok Diaz in tlačil in pestil mehiško delavno ljudstvo. In ves ta čas ni rim- ska politikujoča cerkev ganila, da reši mehiško ljudstvo tega tlačitelja ali da ustavi njegovo početje. Da, rimaka politikujoča cerkev je storila nekaj! Pač kaj? Podpirala je Diaza in vsakega protirevolucionarja, ki je hotel ukle- niti mehiško ljudstvo zopet v Diazove razmere. Diazov režim je bil za rimsko politikujočo cerkev idealen, kajti ta režim je tlačil mehiške delavske mase k tlom in skrbel, da so bile cerkve polne in darovi za rimsko politikujočo cerkev obilni.

Zdaj prihajajo novi časi. V mehiškem ljudstvu se je igrvil duševen preporod in rimska politikujoča cerkev je spoznala, da ji posvetna oblast noče več služiti za zave-

asilnosni bo- je strelj na poušni železnici

podlagi nekakega starega zakona je policija aretirala stavkarje. Meščanski odbor za izravnavo stavke ni imel pri družbi uspeha.

Indianapolis, Ind. — Tukaj je družba, ki lastuje električno poušni železnico, se zatekla na policijo in ždi, da ji pomaga ukrotiti rabne uslužbence, ki nikakor ne opustijo stavke. Na podlagi nekakega starega zakona, ki je glasi, da je vsaka oseba izjavila kaznjivo dejanje, ki izpade kaj takega, kar bi moglo škoditi k nemirom. Advokat družbe tolači, da so stavkarji izvršili tako dejanje, ki bi moglo škoditi k nemirom in poru, ker so zastavali. Na podlagi tega zakona je bil aretiran Harry Boggs, predsednik takojšnje unije uslužbencev na poušni električni železnici, in drugi stavkarji, o katerih pravico, da so se izrazili, da Boggs rekel, "sedaj je pa prišel pravi čas."

Poseben meščanski odbor je bilsk predsednik družbe, ki lastuje poušni električni železnico, v svrhu izravnave stavke. Na predstavnika je bil toliko mogoč, da ni hotel slišati o kakem pogajanju z delavci, posebno ne z voditelji stavke, in tudi ne, da bi dovolil uslužbenem kako povišanje plače. Stavka traja že od 4. julija.

Ker ta meščanski odbor ni imel nobene uspeha pri družbi, se je sestel z zastopniki stavkarjev, na kateri konferenci so voditelji stavkarjev pojasnili, kaj zahtevajo. Voditelji izjavljajo, da so vedno pripravljene predložiti njih zahteve nepristranskemu razsodišču, dočim družba niti o tem noče ničesar slišati.

Družba se vedno vztraja na tem, da so stavkarji kršili pogodbo z družbo, ko so odšli na stavko. Nadalje je zastopnik družbe izjavil, da ne bo družba trila pogodbe, katero ima sedaj s sedanjimi delavci, s tem da bi stavkaze odpuštila in posilila stavkarje. Družba se ne spustila v nikakvo pogajanje s stavkarji ali pa s posebnim razsodiščem, ker bi vsled tega družba zastavljale se stavkazi.

Stavkarji pa izjavljajo, da so imeli nobene pogodbe z družbo, in da je vse to samo pretveza, da lahko sodnjako preganjajo stavkarje; ravno tako je popolnoma navadna praksa, da od strani družbe, ker so bili stavkarji aretirani na podlagi nekakega starega zakona.

Reed predloži re- solucijo za odpravo volilne korupcije

Predložil bo predlogo, po kateri bo prepovedano kandidatom najeti agitatorje in plačati na volilni dan na voliških.

Chicago, Ill. — Senator Reed bo najbrže prihodnjemu kongresnemu zasedanju predložil resolucijo, ki bo prepovedala kandidatom v senatno in kongresno zbornico imenovati posebej plačane delavce na voliških ob volitvah. Ako obe zbornici sprejmeta to resolucijo oziroma predlogo, tedaj bo vsak kandidat, kateremu je dokazano, da je imel najete posebne delavce (agitatorje) na volilni dan na voliških in ako bi izvoljen, izgubil pravico do sedanja bodisi v kongresni ali pa senatni zbornici. To bo posledica sedanje preiskave volilne korupcije v Pennsylvaniji in Illinoisu. Pri teh preiskavah je Reed najbolj preiskaval, koliko je bilo plačnega agitatorjem posameznih kandidatov na volilni dan, ko so agitirali za svoje "delodajalce" na dan volitev na posameznih voliških. Reed je namreč mnenja, da se lahko smatra vse te plače za navadno podkupnino in ne več plačo. On je mnenja, ako so gotove osebe toliko navdušene za kakakega kandidata, da bi morali radi svojeja prepričanja žrtvovati nekoliko časa za one, o katerih mislijo, da bi bili dobri ljudski zastopniki. Da namerava predložiti tako resolucijo prihodnjemu kongresnemu zasedanju, je prišel do tega tudi vsled sleparij pri štetju glasov v okraju Cook, pri katerih je bilo v marsikaterem volilnem okraju oddanih več glasov, kot je pa volilcev. Da bi se nekateri "delavci" pridobili posebno naklonjenost od kandidatov, so namreč kar basali glasovnice v volilne žare.

Reed je sicer mnenja, da je nemogoče se izogniti temu, da kandidati ne bi potrošili v svrhu kampanje male vsote, je pa prepričan, da to, kar so delali v zadnjem času razni kandidati, je presega vse meje. To ni več navadna kampanja, ampak je kupovanje glasov in podkupovanje gotovih volilcev in agitatorjev. In radi tega je že skrajni čas, da se napravi temu konec, in najbolj primeren čas je sedaj, ko je še vse ljudstvo vznemirjeno vsled volilne korupcije.

Danes bo zaslišan ponovno Samuel Insull, ker bi Reed rad zvedel, koliko je prispeval v volilni sklad posameznih republikanskih frakcij v okraju Cook. Ravno tako bo tudi zaslišan politični bos Lundin, ki je pri vsakih volitvah zelo aktiven za takozvano Lundin-Thompson republikansko frakcijo. V prvič je bilo poročano, da se senator La Follette ne bo udeležil preiskave ta teden, toda kot se je sam izrazil, bo navzoč, ker je radoveden, koliko daleč sega volilna korupcija v Illinoisu.

Združeni prodajal- ci avtov izpri- lizirane delavce

Vesti o splošnem izpustu garažnih mehaničarjev prihajajo v glavni stan strojnikov. — V nekaterih gorazh so gospodari najeli pobojnike.

Washington, D. C. — V glavni stan Intl. Assn. of Machinists v Washingtonu prihajajo poročila in dokazi, da so prodajalci avtov, organizirani v Natl. Automobile Dealers' Assn., izpri v delavcih za popravila avtov in gorazh organizirane delavce.

Ta podjetniška zveza dela v tem oziru popolnoma v sporazumu s trgovsko zbornico za produkcijo avtov. V tej trgovski zbornici je tudi General Motors kompanija. Ta kompanija je vprav sedaj naznanila, da je napravila \$93,285,674 dobička v prvi polovici leta 1926. Ta družba se je namreč odločila, da delavce vprašanje v avtomobilski industriji reši na ta način, kot ga je rešil sodnik Gary v jeklarski industriji. To pomeni, da iztrebi v avtomobilski industriji organizirane delavce.

Organizacija prodajalcev avtov je pokazala svojo moč v Jolietu, Chicago Heightsu, Ill., Ithaci, Elmiru in Corningu, N. Y. V Jolietu so vsi prodajalci hkrati odpisali pisma enake vsebine lokalni organizaciji strojnikov. Pisma so bila oddana tudi ob eništni uri. V teh pismih so naznanili, da prekličajo pogodbo in da bodo odselej naprej vodili odprto delavnico. V Chicago Heightsu in v treh newyorških mestih je bilo delavcem povedano, da naj strgajo svoje unijske listke ali pa odgovorijo delo. V Chicago Heightsu so podjetniki zaposlili pobojnike, a izprti delavci so pokazali, da niso mevske.

Dne devetega julija je organizacija prodajalcev avtov izdala tajno okrožnico, ki je bila znamenovana kot bulletin št. 18. V tej okrožnici pripoveduje o tajni seji delavskih zastopnikov v Cincinnatiju, in da je na tej seji predsedoval William Green, predsednik Ameriške delavske federacije. Green je že podal izjavo, da mu ni nič znano o kakršni seji, kakršno opisuje podjetniški bulletin, ker se taka seja ni nikdar obdržala.

Tajna okrožnica prodajalcev avtov pravi, da se je ta seja vršila dne 25. junija in je pričela ob dveh popoldne. Navzočih je bilo 11 odbornikov, drugih pa sedem in osemdeset.

Nato podtika okrožnica Greena, da je rekel, da so tu stvari, o katerih je treba govoriti privatno. Nato okrožnica nadaljuje, da je Green rekel, da je treba organizirati mehaničarje v avtomobilski industriji in da v tej industriji dela 2,500,000 delavcev. Bulletin končuje, da prodajalci avtov še niso na jasnem, ako je agencija za organiziranje delavcev v avtomobilski industriji že pričela. Dalje bulletin pravi, da se organizator Griffith, ki organizira strojnik, nahaja v Middletonu in Hamiltonu, Ont. Na tej okrožnici je podpisan C. A. Vane, glavni ravnatelj Natl. Automobile Dealers' Assn.

Zdi se, da so nekateri detektivske agencije pričele tovarnarje že vleči za nos s poročili o tajnih sejah, da spravijo zase lep dobiček.

CALLESOVA VLADA ZA- VRGLA PREMIJERJE.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Mexico City, 2. avg. — "Excelsior" ima danes zbratranec dobro poročilo o nameravanem atentatu na predsednika Callesa. List z gotovostjo trdi, da je policija aretirala devet oseb, ni pa izdala imen. Zarota zoper predsednikovo življenje je bila skovana v Colonia dell Vallu, malem predmestju Mehškega mesta. Mlada deklica po imenu Dolores Lemus, nameščena v meštem uradu in fanatična katoličanka, je bila najeta, da obišče in ubije Callesa.

Predsednik Calles pa ne polaga nobene posebne važnosti na to vest.

Mehiški episkopat je včeraj dal ameriškim poročevalcem vest, da je vodstvo katoliške cerkve pripravljeno sprejeti ponudbo nekega južnoameriškega poslanika za posredovanje med mehiško vlado in cerkvijo v prihodnjem miru. Nadškofje in škofje so za premirje s pogojem, če takoj prenehajo vse "protivarske persekucije," vlada naj suspendira nove zakone na gotovo dobo in potem naj ljudstvo s plebiscitom odloči o celi zadevi.

Vlada ni odgovorila na dozdnevno ponudbo niti na izjavo episkopata, kar vsekakor znači, da ne bo sprejela nobenega posredovanja niti premirja po klerikalnih pogojih.

Predsednik Calles je istočasno dal novo izjavo poročevalcem, opozarjajoč ameriško javnost na pastirski list mehiškega episkopata z dne 25. julija, v katerem so nadškofje in škofje nagromadili kup laži. Vsa sedanja politika višje duhovščine stremi za tem, da obdrži "sveto lastnino," katera zdaj na podlagi reformnih zakonov pripade ljudstvu kakor že davno določa mehiška ustava.

Calles je dalje rekel, da so vse trditve episkopata, da hoče vlada zatreti katoliško vero v korist neki drugi veri, neresnične. Vlada hoče le izvesti ustavo; ničesar novega ne predlaga in ne zahteva, ampak samo to, kar je v ustavi in kar se do danes ni upoštevalo. Niti vlada in noben posameznik se ne mara o koristiti s cerkveno lastnino, pač pa naj ima vse ljudstvo korist od cerkvenih posestev in delo duhovščine mora biti pod kontrolo ljudske vlade, da ne bo mogla več zlorabljati vero v politične namene. Nobena verska stranka, naj bo katoliška, protestantska ali katerskalk, nima več pravice, da bi kot taka bila obenem politična stranka s imenu vere. Tako je bilo doslej v Mehiki, a odselej ne bo več. Katoliška cerkev v Mehiki je dolga stoletja uživala posebne pravice, katerim se mora zdaj odreči in — temu se upira in radi tega rebelira ter kliče vse svet na pomoč.

Panazijateki kongres

Nagasaki, Japonska, 2. avg. — Prvi panazijateki kongres je bil včeraj odprt v tem mestu v dvorani Mladinske kristjanske zveze. Zastopane so vse države v Aziji, oziroma organizacije, ki delujejo na podlagi gesla: Azija Azijatom. Takoj v začetku zborovanja so se spopadli kitajski delegatje z Japonci. Prvi so zahtevali, da pride v razpravo njihova zadeva, da Japonci izpraznijo vso Mandžurijo, nakar so Japonci ljuto protestirali. Japonci govorniki so napadli Američane, Kitajce in Indijce, so pa ostro kritizirali Anglijo. Filipinci so tudi zastopani na kongresu.

NEVARNA ŽENITOVANJSKA POJEDINA.

Chicago, Ill. — Na domu Tony Manrila so praznovali poroko in imeli precej dobro gostijo. Toda ko so zavili nekaj slaščic in takozvani "Wedding Cake" so vsi občutili neznozne bolečine v želodcu. Ko so se sedjeje to opazili, so takoj poklicali policijo, ki je vse prizadete osebe odpeljala v bolnišnico, kjer so zdravniki izjavili, da so se strupili. Vseh oseb je prizadetih 28, in nekaj se jih bori s smrtjo. Ko so se nekateri otroci igrali v kleti imenovanega doma, so našli po tleh raztreseno neko semu podobno navadnemu filozu; pobrali so to seme in našli domov, kjer je mati skuhala. Ko so pričeli živati ta "filoz", so vsi takoj občutili bolečine v želodcu, in zdravniki so izjavili, da so tudi zastrupljeni.

Policija je sedaj na delu, da pronajde, kdo je hotel zastrupiti in kak namen je imel pri tem.

NESREČA Z LETALOM.

Lynchburg, Va. — Brata John in Haywood Sprouns, 18 let in 33 let stara sta bila do smrti pibgana, ko je eroplan, v katerem sta se vozila, padel na tla in se razbil.

Civilne žentive v Belgiji.

Bruselj, 2. avg. — Bruseljski mestni sodnik Steens, ki je star 76 let, poroča, da je v 46 letih svoje službe poročil 34,324 parov, in Belgija je katoliška dežela!

Vse iz Jugoslavije

(Nadaljevanje s 2. strani.)

preko njih, postaja od trenutka do trenutka večja. Vsa pozornost se posveča zgradnji druge in tretje lokalne nasipne linije. Prometno ministrstvo je dalo na razpolago ves vozovni park in tudi plovne objekte, da spravijo čim več suhe zemlje iz krajev, kjer ni bilo deževja. Na levi obali Drave od Darde navzdol v dolžni 50 km se nahaja nasip, ki štiti preko 40,000 katastrskih orolov plodne zemlje v Baranji. Od poplave v preteklih letih je ta nasip precej poškodovan tako, da je neobhodno potrebno, da se temeljito rekonstruira in tudi utrdi. Za rekonstrukcijo nasipa so prispevali interamenti sami 400,000 dinarjev, kasneje pa bodo dali še 2 milijona 300,000 dinarjev, delo samo pa bo veljalo okoli 8 milijonov.

Tudi iz Hercegovine in Bosne prihajajo poročila o velikih elementarnih neizgadah. V Hercegovini je razsajala v turek silna burja, ki je na številnih krajih podrla telefonske in brzojavne droge in napravila po gozdovih silna opustošenja. Popoldne so bili močni nalivi, spremljani od grmenja, treskanja in bliskanja. V Ogradah pri Mostarju je tresčala strela v hišo delavca Nikole Mirkovića, ki je pogorela do tal. Izpod ruševin so potegnili večerj dve trupli. Dež neprestano pada. Neretva in Radošnja naglo naraščata, Spodnji Hercegovini grozi poplava.

V bližini Stipa v Južni Srbiji se je v turek ponoči utrgal oblak ter je reka Otinja prestopila bregove in poplavlja vse mesto. V veliki nevarnosti je bilo posebno predmetje Novo selo, da je voda popolnoma ne poruši. Poljeja je tanjša s silo izpraznila vse hiše. V sreči je voda kasneje pričela naglo padati. Oblak se je utrgal v turek pe-

podne tudi nad Aleksincem. Tudi Vardar in njegovi pritoki stalno naraščajo, čeprav zelo počasi.

Požar v Tremeljih pri Celju. V Tremeljih, majhni vasi ob okrajni cesti med Celjem in Laškem, je izbruhnil 17. jul. na nekem kozolcu požar. Zanetil si ga baje otroci iz neprevidnosti. Veter je ogenj razpihljal. Ker stoji kozolec sredi vasi, je bila velika nevarnost, da pogori vsa vas.

Takoj so došli na mesto požara celjski gasilci, ki so ravno dan prej dobili novo avtobrigadno in jo na kraju nesreče prvi prekusili. Že četrte ure potem, ko so naznanili požar, je stopila brigadna v akcijo in preprečila, da se niso vnele tudi ostale hiše nad potjo. Ko je dospelo ostalo moštvo na navadnih vozovih iz Celja, nadalje gasilci iz Gaberja, Tebarjev, Laškega in Rimekih toplic, je bil požar že lokaliziran. Razen kozolca je zgorelo še dve gospodarski poslopji, vse ostalo imetje pa je ostalo nepoškodovano.

Prebivalstva se je pri izbruhu požara polastil velik strah. Hoteli so že svoje imetje spraviti na varno. Ko pa so videli učink neke nove avtobrigadne, so se takoj pomirili.

Izredna civilna poroka v Ljubljani. Kakor smo svojčas poročali, je izstopil iz katoliške cerkve izr. profesor ljubljanske univerze g. dr. Isidor Cankar. Profesor Cankar je bil že doli čas zaročen s hčerko uglednega ljubljanskega industrijalca, a ker se kot katoliški duhovnik ni mogel poročiti, je razveljal svojo aveheniško obvezo ter zapustil katoliško cerkev. Naravno je, da je ta njegov korak vzbudil v cerkvenih krogih ogromno razburjenje, saj je spadal dr. Cankar med najodličnejše duhovnike ljubljanske škofije ter je imel kot duševni voditelj takozvane katoliške omladine tudi zelo pomembno vlogo v klerikalni organizaciji. Ni čudno, da so se vrstile najrazličnejše intervencije in najhujši moralni pritiski na dr. Cankarja, pa tudi na njegovo nevesto, da bi se v zadnjem hipu razdri sen dveh arc, ki sta se odločili za združitev preko vseh ovir in konvencij.

Zmagal je ljubezen. Dne 17. julija se je vršila poroka g. dr. Cankarja z gđ. Anico Hribarjevo, hčerko Dragotina Hribarja, industrijalca v Ljubljani.

Poroka se je vršila na nevestinem domu. Opravil jo je magistratni ravnatelj dr. Zarnik, ob asistenci magistr. nadsvetnika dr. Rupnika. Kot prič sta fungirala univerz. profesor dr. Fran Kidrič in vladni svetnik dr. Miroslav Senekovič. Obred se je izvršil zelo svečano. Po poroki je nevestin oče g. Dragotin Hribar nagovoril mladi par s pričetnimi besedami želel mu vse srečo na skupni življenjski poti. Poroki so prisostvovali le najbližji sorodniki neveste in ženina.

Po skupnem obedu sta se novoporočenca popoldne odpeljala na ženitovanjsko potovanje v Italijo in Švico.

V mestu je vladalo za to senzacionalno poroko naravno kar največje zanimanje.

Izletniki iz Amerike. Dne 12. julija je prispelo z brzojavkom v Ljubljano 40 slovenskih izletnikov iz raznih krajev Amerike na obisk k svojem v domovino. Vozili so se z brzojarnikom "Paris" francoske linije, ki je odplul iz New Yorka 3. julija in dospel v Evropo jutraj 9. julija. Vsi potniki so bili z ozirom na postrežbo na parniku in z ugodno ter hitro vožnjo po morju zelo zadovoljni. Velika večina se po dopustu po isti poti vrne v Ameriko.

Požar na Mirni. Na Mirni je 10. jul. ob 3. jutraj izbruhnil požar v skladišču za oglje. Pretila je velika nevarnost za Mirno, a so k sreči marljivi gasilci pod spretnim in poštenim vodstvom načelnika A. Kolence kmalu ogenj ugasili.

Hercegovinski Čaruga. Poročali smo že o hajduštvu Petra Roganovića, ki pašuje v Bosni in Hercegovini ter je zaklet sovražnik muslimanov in tudi onega prebivalstva, ki simpatizira s njimi. Te dni je ta krvok zavratno napadel muslimana

Hamina Heblba, ga ustrelil in potem strahovito razmesaril. Ostavil je tri pisma na orožnike in privatnike, v katerem pravi, naj se nikar ne trudijo, ker ga nikdar ne dobe v roke. Na pismih je štampiljka z napisom: "Borec za neodvisnost Črne Gore." Dosedaj so orožniki aretirali 28 kmetov, ki so osumljeni, da so Roganovići pajdaši. Zloglasni hajduk Roganović je znan kot najbolj krvoločni hajduk iz nekdajne čete Maje Vučevića. Z ropanjem se je obogatil in postal nekaj bankir. Ukradeni denar je izposojeval kmetom, pred meseci pa je posetil vse svoje dolžnike in pobral denar, ki ga je potreboval za svojo "akcijo." Skriva se po raznih kmečkih domovih in sicer tako apretno, da ga orožniki kljub marljivemu iskanju ne morejo izslediti.

"PRIOROCITE TO Z MOJIM PODPISOM,

da tako povem vsem, ki trpe vsled aršebce in košnih izpahkov, ki se lahko ozdrave s Severa's Esko. Ko sem jaz trpel kožne aršebce, sem dal gorito antiseptično zdravilo in mo je popolnoma ozdravelo tega trpljenja." — Matija Curtis, Wis. — Ako vi trpite vsled aršebce, poskusite Severa's Esko še danes. Cena je 50c lonček. Se prodaja v lekarnah, ali pišite na W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa. (Adv.)

NAROČNIKI ROZORI

Znamanje (July 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravečasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, kar ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dr. Cankar in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$2.00 in za pol leta pa \$1.00. Ciani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$2.80.

Za mesto Chicago in Clevela za leto \$6.50, pol leta \$3.25, in člane \$5.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Ciani doplačajo samo 50c na poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2557 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

NAŠIM NAROČNIKOM
V ZNANJE!

Članica in sestra Christina Omahne je sedaj na potovanju v državi Pennsylvaniji kot zastopnica za list Prosveto. Ona je pooblašena pobirati naročnino za list Prosveto, prodajati knjige Književne Matice S. N. P. J. in vse posle spadajoče v področje lista.

Rojakom in članom S. N. P. J. je priporočamo, da si gredo na roke in se nareče na list Prosveto, ter da nakupijo od nje dobrih knjig, katere je izdala S. N. P. J.

Na severozapadu je na potovanju naš član Thom Celik, ki je isto tako pooblaščen nabirati naročnike za list Prosveto in prodajati naše S. N. P. J. knjige, želimo, da mu rojaki in člani pomagajo pri agitaciji.

Naš član Frank Lukantič je istotako na agitaciji za list Prosveto v državi Ohio in W. Virginiji.

Naš član in dobro poznani Anton Jankovič je na agitaciji v mestu Clevelandu in okolici, ter bližnjih mestih Clevelanda za Prosveto.

Upravištvu priporočamo vse zastopnike, rojakom in članom v obče, da se od njih naroče na list Prosveta in si nabavijo knjige Književne Matice S. N. P. J.

Philip Godina, upravitelj.

Franjo Roš:

Pod jablano

Popoldansko solnce ogreva polja vsaenakoli. Ni sapa.

Za cesto pod nizko široko jablano leži mladi Tona v travi. V senci sta le še glava in noge, noge mu zaliva solnce, ki je že davno prestopilo svoj vrh. Klobuk čepi Toni na temenu, za trakom vene bel sopek. Pasejo se mravi po velikem ogli orehove potice, ki se drobi iz žepa. Korak stran leži harmonika.

Tona spi.

Blizu in blizu po rmenem pšeninem polju so prižele zagorele žanjice. Troje Kozmeljevih deklet. Odložile so srpe, ko jim je pastir prinesel malo južino v cekarju. Z njim so stopile mimo nepozetega konca njive v senco jablanino.

Tam je spal Tona.

Vse tri so šinile v zveneti smeh in se je Tona počasi predramil. Mežikavo se je razgledal v migotajočo svetlobo in je čvrsto skočil na noge.

"Vao noč si avatom godel, pa ti postelje niso dali."

"Do doma te noge niso moge več nesti."

"Si se za cesto zvrnil?"

"Dekleta, vse fante zamudite, prehudo jezikuje. Mislim vaa leta že, Kozmeljeve tri, avatom-žene tri. Pa ni in ne bo. Ostanete tako."

"Kaj že, smo pametne, nam ni za neumne fante."

"Drugi pust vam postavim tri slamnate moše na prag."

"Sam si slamat, dekleta nimaš."

"Imam ga skrivaj, kaj briga svet?"

"Ko bi se ponašal lahko ž njim, bi ga ne skrival. In dekleta bi te izdalo, če bi se ponašalo lahko s teboj."

"Ljubezen prikrita je zmirom sveta."

"Si godec, kdo bi te ugnal?"

Smeji se, sede in si natakajo v visoki kozarec jabolčnik. Pijejo po vrsti in prigrizujejo sveži koruzni kruh. Tilika, Malika in Tončka. Tudi Tona pije: "Sem težen. Sem godel ves dan, vso noč in še dneva pol."

"Kako je bilo na avatomčini. Pravili so, da se Drejec ni ženil sam, sili ga je stari. Pa mlada? Je res prestara zanj in nič čudna?"

"Prav nič ne rečem. Jedli smo in pili dovolj, to vem. In to vem, zakaj se ti Tilika, tako vmešala v to reč. Ti bi skoro bila mlada pri Kozmeljevih. Ne bila bi ti za Drejca prestara in ne premalo čudna."

Tilika je zardeala pod rjavo ruto in se je vaa žarela v zadregi nasmehnila, da je pokazala vrsti močnih belih zob:

"Ni tako res. Gledal je po bogatih. Kaj bi z menoj?"

"Oglašal se je pod tvojim oknom."

"Vino ga je zmešalo enkrat, nisem ga jaz."

"Ga nisi znala ti?"

"Denar ga je zdaj znal, pravijo."

"Hej, s potico Kozmeljakovo se potolaži, Tilika. Kdo je mi jo je stisnil v žep? Menda za mojo mater."

Smeji se Tilika:

"Da bi jo mravljam odjedala?"

Tona je potico pognal k deblu, je pobral harmoniko in si dal jermen preko glave:

"Zagodem vam, dekleta, piti ste mi dale."

Nategnil je in je prešerno odjeknila harmonika. V bleščajočih tihoti je valovalo in je dramilo zaslanjano, soparno omedlevice, ki je težka visela od neba do zemlje.

Ob koncu pesmi so dekleta vstala in se vračala k pšenici. Tilika se je pomudila:

"Tona, kako je bilo?"

"Kako. Njen dom je bogat, ni takega v naši fari. Tam smo do polnoči-avatomvali. Pri Kozmeljakovih pa še do poldneva. Priženili so novo dekle k hiši. Posvetilo stari obdrži. Fantu je hudo, se je opoldne skregal in je šel v kremo pit. Mlada je v hlevu jokala, ko sem odhajal. Nič dobrega ji ne bo."

Tilika se je molče zamislila. Godec je dostavil:

"Slabo dela, kdo stare poslušaj, ne sebe, in denar ženi, ne ženo in zanj zaženi življenje."

"Vidiš, je bolje, da sem tako."

"Dokler pravi ne pride."

"Če pride."

"Tako deklica, kakor si ti!"

"Ti se ženiš?"

"Za šalo sem rekel. Če bi se ženil jaz, bi ženi čeden obraz, vitek pas, srebrn glas, da bi imel zmirom vesel čas. Tako bi oženil, kot si ti!"

"Posvetilo si prevzel."

"Ko in tisto zemljo. Z materjo sem sam."

"Oženil se."

"Pod okno pridem nocoj, Tilika!"

Tilika rdi in molči.

"Kaj boš tako samosvoja!"

"Saj nisem."

Tilika rdi in se smeji. Sestri jo kliče iz za žita. Odhaja.

Tona se na cesti ozira in nateza harmoniko. Pesem, kakor avatomakova vesela, lije preko razpaljenih v solnce razgaljenih polj.

Daleč je še večer.

S POLJA VEDE

NOVO PODNEBJE

Stari ljudje in nepopolnjaljive vremenske postaje stalno trdijo, da so poletja v zadnjih letih izredno hladna, zime pa nenavadno tople. Znan abbe Morals, ravnatelj zvezdarne v Bourgesu, piše, da se je vreme postavilo na glavo. Nekoč je bil res mraz pozimi in vročina poleti; od l. 1918 pa narašča toplota pozimi celo na tečaju. Norveške ladje tam niso več našle mraza, ki ga je Nansen zabeležil leta 1896. Februarja t. l. prvič v zgodovini ni bilo okoli Spitzbergov navadnega plavajočega ledu in zaliv Kingsbay je bil prost ledu do 79 stopinje širine. V Alpah se močno tale ledeniki in švica se že boji, da ne bi radi njih izgubila svojih turistov. Nasprotno pa je vreme zadnjih poletij pod vsako kritiko. Lahko se torej vprašamo: Ali se naše podnebje dogaja spremeni?

Geološki, apomeniki pričajo, da je doživela zemlja več aličnih preobratov. Ledičica soli in mavca kažejo na nekdanje puščave, premost govori o vlažnem tropičnem podnebjem, okrogli kamni in hrastovine način planin o mogočnih ledenikih. Na Spitzbergih, poleg tečaja, so se nekoč razprostirala tropična močvirja, iz katerih so nastala sedanja ledišča primoga. V davnih perinakh časih so ležale nad sedanjim vročo Afriko debele plasti ledu, kakor sedaj na Grenlandiji. Pred kakimi 60.000 leti je bila pod ledom tudi vsa naša srednja Evropa istočasno s Kanado in večjim delom ostale Amerike. Samo parkrat se skopneli ti ledeniki v toplejših obdobjih. Končno pa so se morali udati in nasledilo jih je močvirje, stepe in gozd s sloni, nosorogi in povodnimi konji, ki so lomačili med trstjem. Tudi v zgodovinski dobi so zabeležene alične, čeprav manjše spremembe. V XV. stoletju so imeli tako mrzle zime, da je večkrat zamrznilo Baltičko morje in da so ljudje jездili iz Švedske v Rigo in Koenigsberg, kar se nam zdaj sdi kakor pravljica. Do sedaj se je splošno mnilo, da leži vzrok teh sprememb v različnem naklonu zemeljske osi k ekliptiki. Z zadnjo besedo označujemo ravnino, v kateri se suče zemlja okoli solca. Kot med njo in zemeljskim ravninkom znaša do 24 stopinj in povzroča vrstitev pomladi, zime, jeseni in poletja. Glede na izpremembe tega kota ujamemo različni deli zemlje več ali manj solčnih žarkov in imajo več ali manj tople poletne dobe. Če zemljaka os ne bi bila poševna, t. j. če bi letala ekliptika v isti smeri kakor ravnika, bi dobivali eni in isti deli zemlje vedno eno in isto količino toplote. Na enem kraju bi vladalo večno poletje, na drugem pa stalna grozna zima. Če se izpremeni kot med zemljako osjo in ploskvijo ekliptike, se izpremeni tudi podnebje na zemlji; kjer je bila tečajna zemlja, postane sedaj ravnikova in narobe. Vroki izpremembe nagiba osi so že dolgo predmet vročih učenjakih sporov, a veliki švedski geofizik Svante Arrhenius je predložil v zadnjem času novo razlago za te izpremembe v podnebjem. Po njegovem mnenju je odvisno podnebje od količine dušika v vesolju.

Dušik namreč ne zadrži solčnih žarkov, ki so namenjeni zemlji, ujame pa in zadrži toploto, ki jo izžareva zemlja sama. Iste lastnosti ima tudi drugi del naše atmosfere, para in celo navadno steklo. (Na slednjem temelji misel o rastlinjakih; zrak za trojnim steklom se razgreje celo na 120 stopinj, med tem, ko je zunaj le 10 stopinj. Skozi steklo gredo le svetlobni, ne pa toplotni žarki.)

Dušik in vodna para sta za zemljo isto, kakor steklo za rastlinjak. Če bi se izgubil dušik, ki tvori približno štiri petine naše atmosfere, bi izginila tudi sopena. Tedaj bi se znižala srednja poletna toplota od 20 stopinj nad ničlo na 4 stopinje pod ničlo. Posledica bi bila smrt vsega življenja pod ledeno skorjo. Vzemimo pa mitejši primer: Če bi izginila iz zraka polovica vsega dušika, bi se povprečna temperatura znižala za 4 stopinje. Tedaj bi imeli v Evropi in Severni Ameriki sopen dobo ledenikov. Če pa bi se nasprotno zvišala količina dušika za 50%, bi narasla povprečna temperatura za 4 stopinje in naše podnebje bi postalo tropično. — Zemljo bi ovil gost oblak vodne pare, skozi katero ne bi moglo prodreti solnce. Od tečaja do ravnika bi vladala vlažna vročina, ki bi ustvarila pravi raj za kromkile, kače, velikanke, kuščarje in orjaške praprti. Povrnili bi se doba, nastajanja primoga.

Svante Arrhenius misli, da narašča količina vodne pare in dušika v zraku radi delovanja ognjenikov, ki ju bruha jo v zrak v velikanaki množini. Tako je bilo tudi v takozvani dobi nastajanja primoga. V zadnjem času je zelo naraslo delovanje ognjenikov v Južni Ameriki, na Tihem oceanu in celo v vzhodni Sibiriji in Kamčatki. Ognjenikom pa pomaga tudi naša težka industrija. Tovarne požro dnevno do 1300 milijonov ton primoga in radi tega narašča količina dušika v zraku letno za 0,08%. Dokaz tega naraščanja je tudi deseterkrat manjši odstotek dušika v zraku nad morjem v primeri s kopnim. Naraščanje dušika ima za posledico takozv. morsko podnebje, pri katerem so razne letne temperature izenačene. Te pojave torej sedaj lahko opazujemo in teorije Svante Arrheniusa dobivajo dnevno več utemeljenosti.

Smrtna koma. Pretekli teden sta umrli v Trbovljah Neža Skrbic, zasebnica, 54 let, Trbovlje 86 in Apolonija Prašnikar, vdova, 77 let, Loke 857.

Če se počutite bolnih, trudne in popolnoma izčrpane, ne obupajte.

Končno se je našlo tako zdravilo, ki daje od pomoči tistim v par dnevih.

Naši čitatelji bodo s čudom svedeli, da mnogi tisoči utrujenih, izčrpanih ljudi jemljejo to zdravilo in se počutijo boljši v par dneh. Vaša dolžnost napram sebi in svojim prijateljem je, da poskusite to novo zdravilo, ako se počutite trudne, slabotne, izčrpane, ker čudili se boste, kako hitro se boste počutili boljši. Če vam še ni tega zdravila predpisal vaš zdravnik, kar pojdite k lekarnarju in kupite steklenico. Zove se Nuga-Tone. Je lahko za vsakogar in za približno \$1.00 dobite celo mesečno zalogo. Nuga-Tone vam da novo življenje in moč oči živce in mišice in čudovito poveča njih odpornost na vsakršno bolezen. Nuga-Tone daje sladke, prijetne, lahke, dobre tek, redno delovanje, kreva, stimulira jetra in obliki in v par dnevih se boste počutili kot nov prerajen človek. Izdelavci Nuga-Tone tako dobro vedo, kaj leta stori v takih slučajih, da primorajo vse lekarnarje jemati isto in povrniti vaš denar, če niste zadovoljni. Priporočamo in na prodaj v vseh dobrih lekarnah.

POSLUŽITE SE KAMPANJE ZA NOVE ČLANE IN PRIDOBITE SI LEPO NAGRAĐO!

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENC — izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00

Slovensko-Angliška Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00

Zakon Biogenetike — tolnači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere samorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50

Pater Malaventura — V Kobaridu — zanimiva povest iz življenja ameriških františkanov, in doživljaj rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50

Zajedaki — resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75

Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00

Zapiski 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo...50c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosejati jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Sitter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Anton Janakovich, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Anton Bokai, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio.
John Krimman, 13111 Benington Ave., West Park, Ohio.
Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.
John Rimas, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pošljite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2857 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC"

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNISKO DELO PRVE VESTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
3857-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

SVETNIK

Spisal Anton Fagunara.
Prevel Fantastika.

(Dolje.)
Benedetto don Klementu.
(Ni bilo odposlano.)

Oče, Gospod se je umaknil iz moje duše, ne trdim da zato, da me prepusti grehu, temveč da bi mi odvzel sleherni občutek svoje priložnosti, in obupni kile Jezusa na križu pretresla včasih vse moje bitje. Če se trudim, da bi vsako svojo misel prival nazaj v misel o božji priložnosti, vaa svoj občutek in dejanje vdanosti v božjo voljo, mi to povzroča samo muko in pobistost, zdi se mi, da sem žival, ki se je zgrudila pd svojim bremenom, ki se na prvi udarec bica zažene, a sopen pade; na drugi, tretji, četrti udarec se komaž še zdrzne, niti ne polizkusa vstati. Če odprem Evangelije ali Hojo za Kristusom, ne občutim nobene slasti. Če ponavljam molitve, me premaga dolgčas, da obmolknem. Če se stegnem po tieh, me ta zebejo. Če tožim Bogu, da tako ravna s mano, se mi zdi, da postaja njegov molk še bolj sovražen. Če si pravim z ozirom na veljavo velikih mistikov, da ni prav, da tako ljubim duhovne sladkosti, da tako trpim, če jih nimam, si odgovarjam, da mistiki nimajo prav, da človek v stanju čutne milosti stopa varno, dočim jaz v tej brezvezadni duhovni moči ne vidim poti, tako da ni drugega pravila nego umakniti nogo, kadar človek začuti mehko travo, a da to ne zadostuje, ker je tudi mogoče, da stopi človek s nogo naravnost v praznino. Oče, oče, razklenite mi svoje roke, da čutim toploto vaših Boga polnih prai! Sto razlogov imam, da ne grem v samostan Santa Scolastica, temveč bi vsekakor raje pisal. Vi ste tu pri meni bolj priučili nego v svojem telesu; v misli se bolje združim in strnem z vami, nego če bi vi bili osebo tu pred mano, in potrebno čutim, da se strnem z vami v misli, potrebo čutim, da svojo dušo uklenem v vaa. Morebiti vam pošljem to pismo, morebiti ga niti ne odpošljem. Oče, mili oče, ako ti pišem, mi bolj dene, nego če bi govoril s tabo, ne morel bi govoriti s tabo z ono vnaemo, karana mi zdaj prihaja v pero in mi nikoli ne bi prišla na ustne. Ko pišem, govorim, kličem k tebi nesmrtnemu, oropam te vseh onih znakov umrljivosti, ki jih ima tudi tvoja duša in bi mi v tvoji priložnosti porušili moje vnaemo, vseh znakov umrljivosti, izvirajočih iz nepopolnega poznavanja stvari, iz ozirov previdnosti, ki bi ti svetovali, da zastiraš svojo misel. Ne, ne, pošljem ti tega pisma, in vendar ga dobiš; zaigrem ga, in vendar ga dobiš, da dobiš ga, ni mogoče, da bi te moj tihi klic ne dosegel, morebiti zdaj v temnih noči, ko spiš, morebiti čez dve uri, še vedno v teminah noči, ko boš z brati govoril molitve v mili cerkvi, kjer sva tolikokrat vkup molila.

Jaz vem, odkod ta duševna suša, jaz vem, zakaj me Bog zapuška. Kadarkoli me Bog zapusti, kadar se živi studenci moje duše usušijo, kadar žive kal ipomno in se moje srce izpremeni v mrtvo morje, vaelej vem zakaj. Ker sem za svojih ritom silal sladko godbo in sem se obrnil, ali pa, ker mi je veter prinesel blagodišečih vonjav s travnikov, cvetočih ob moji stezi, in sem se ustavil, ali pa, ker se je megla dvignila pred mano in me je bilo strah, ali pa, ker me je trn zadel v nogo in sem se razjezil nad njim. To so le hipi, bliski, a vendar se duri odpre, dih zlobe zaveje v dušo.

Vedno je tako, človek ujame kak pogled, z ugodjem okuša hvalo, se pomudi pri kakli sliki v svoji glavi, razmišlja o kakli žalitvi, to zadostuje, dih zlobe zaveje v dušo.

In zdaj je prišlo vse to obenem! Noč se je spustila na mojo goro, stopil sem z nogo na mehko travo, začutil sem jo, umaknil nogo, a ne takoj. Zakaj govorim v podobah? Piši, piši, strahopetna-roka, golo resnico! Piši, da je ta hila gnezdo mehkužnosti in če sem ušival mehko postel, fino perilo in vonj dišeče sijve, sem še mnogo bolj ušival pogovore z gospodom Ivanom in čtivo, ki človeka pogreza v ustvene radosti, dih dvoje lepih mladih ženak, čistih, razumnih in ljubeznivih, njuno tajno občudovanje, vonjav čustva, ki se je zdelo, da ga ona lamed njih sapira v sebi, vizije življenja, akritega v tam gnezdu med takimi osebami, daleč od vsega vslednjega, nizkega, nečistega in ogabnega.

Občutil sem posvetno zlo s studom, ki se mu smakne, in ne z ognjevito bolestjo, ki se bojuje z njim, da mu istrga dušo. Trenutki, bliski; zatekel sem se kakor nekoč k objemu križa, toda kriš mi je sedaj, vse drugače nege prej nekoč, postal polgama v rokah nečuten in mrtev les. Rekel sem si: duhovni zlobe, hudoba n volja modrih in močnih bitij v zraku snujejo zaroto proti meni in moji misli. Odgovoril sem si: proč s tabo, napuši! In na to se me je polastila iznova prva misel, valovil sem slepo v tem žalostnem izmenjavanju, vaa dan, po več dni. In ker nisem dal svoji klavirni notranjosti na sunaj nič prosevati in ker sem razumel, da gospod Ivan in obe dami niti od daleč ne sumijo, da snotraj nisem tako veder; tako čist, kakor je kazal moj zunanji vid, sem se v nekaterih hipih zaničeval kot licemera, a hip nato sem si sopen rekel, da mi ravno moja čista in vedra sunanost pomaga živeti — mislim duševno življenje — in da mi viden moči nalaga dolžnost biti v resnici močan. Primerjal sem se z drevesom, ki so mu črvi razjedli sredico in mu je gnoloba ugonobila les, a živi s samo skorjo, iz nje lahko poganja listje in cvetje in lahko nudi blagodejno senco. In nato sem si dejal, da je vse to dobro za ljudi, toda pred Bogom, ah, pred Bogom? In nato sem si še rekel, da bi me Bog lahko osdravil, ker v sredini razjedeno drevo ne more osdraveti, človek pa mora; in tedaj sem se mučil radi nemoci izvršiti to, kar bi Bog zahteval od mene kot sodelovanje moje volje z njegovo: bežati, bežati. Bog je v onem glasu Aniena, ki mi od večera mojega odhoda iz Jenne venomer kliče: "Rim, Rim, Rim"; in Bog je tudi v moči nevidnih črvov, ki so mi v telesu razjedli duševne sile. Torej, torej, torej? Gospod, čuj moj stok, ki Te prosi pravice.

Tolikokrat sem rekel, da odidem, kakor hitro bom imel dovolj moči, tu pa bi me radi pridržali, in kako naj jim rečem: dragi prijatelji, vi ste mi neprijatelji? Evo, to je moja strahopetnost! Zakaj ne bi mogel tega reči? Zakaj tega ne porečem?

Nekega dne sem bral v pogledu mlade protestantke: — Kaj bo z mojo dušo, če vi odidete? Ali ni vaša dolžnost želiti, da me privedete k svoji veri? Jaz se še ne dam vesti. — Ne, ne morem, ne smem vsega zapisati. In kako bi mogel zapisati izraz pogleda, naglas na sebi brezpomembne besede? Niso to pogledi kakor oni, ki se je aveti Hieronim radi njega vrzel v ledenomrzlo vodo, ali vaa moja vzruženost ni podobna njegovi. Ni treba ledenomrzle vode zoper pogled, čist v svoji milobi. Samo ogenj ga doseže, ogenj najvišje Ljubezni.

(Dolje prihodnjiz)